

Dosarul nr. 3ra-1095/23

2-23157174-01-15112023

prima instanță: Judecătoria Anenii Noi, sediul Central (jud. O. Fiodorov)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. V. Negru, I. Dutca, E. Palanciuc)

## ÎN C H E I E R E

17 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul  
judecătoriai

Ion Malanciuc  
Oxana Parfeni  
Diana Stănilă

examinând admisibilitatea recursului depus de Lilia Antoci, candidat la funcția de primar, desemnat de Partidul Politic „ȘANSA”,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Lilia Antoci, candidat la funcția de primar, desemnat de Partidul Politic „ȘANSA” împotriva Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr.4/17 și Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale r-le Anii Noi nr.4, privind anularea actelor administrative individuale defavorabile și restabilirea tuturor drepturilor electorale,

împotriva deciziei din 09 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul depus de Lilia Antoci împotriva hotărârii din 04 noiembrie 2023 a Judecătoriai Anenii Noi, sediul Central,

c o n s t a t ă :

La 03 noiembrie 2023, Lilia Antoci, candidat la funcția de primar, desemnat de Partidul Politic „ȘANSA” a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17 și Consiliului Electoral de Circumscripție Electorală r-le Anenii Noi nr. 4, privind anularea actelor administrative individuale defavorabile și restabilirea tuturor drepturilor electorale.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta a relatat că, la 05 octombrie 2023, prin hotărârea nr. 14, Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17, a înregistrat lista de candidați la funcția de consilier în consiliul s. Merenii Noi, desemnați de către Partidul Politic „ȘANSA”, iar prin hotărârea nr. 13 din 05 octombrie 2023, a înregistrat candidatura sa la funcția de primar, desemnată de același partid politic.

La 30 octombrie 2023, Comisia Electorală Centrală a aprobat hotărârea nr. 1520 cu privire la sesizările Serviciului de Informații și Securitate. Inspectoratelor de Poliție Glodeni și Orhei și Direcției de Poliție Chișinău a Inspectoratului General al Poliției.

Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale, organele electorale au fost obligate să examineze anularea înregistrării candidaților desemnați din partea Partidului Politic „ȘANSĂ” conform listei, inclusiv și referitor la s. Merenii Noi.

Astfel, la 01 noiembrie 2023, prin hotărârea nr. 25, Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17 a aprobat anularea înregistrării sale în calitate de candidat la funcția de primar al s. Merenii Noi din partea Partidului Politic „ȘANSĂ” la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, iar prin hotărârea nr. 26 din 01 noiembrie 2023, a aprobat anularea înregistrării listei de candidați la funcția de consilier în Consiliul s. Merenii Noi, desemnați de Partidul Politic „ȘANSĂ”. Motivele indicate în actele contestate se referă la necesitatea executării hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 1520 din 30 octombrie 2023.

De altfel, reclamanta a susținut că la procedura administrativă, la ședința din 01 noiembrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17 nu a fost invitată, respectiv, la nicio etapă a procesului nu a avut posibilitate de a da explicații, să fie audiată și efectiv, să beneficieze de dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare, fapt ce reprezintă o gravă încălcare a procedurii și eludarea normelor imperative ale Codului administrativ, cu privire la efectuarea unei proceduri administrative.

Astfel, în opinia sa, Partidul Politic „ȘANSĂ” și candidații săi, în cadrul acestei proceduri administrative a avut parte doar de tratament discriminatoriu, contrar legii, fără respectarea bunei credințe și cu o vădită părtinire și dispreț.

Or, luarea deciziilor de anulare a înregistrării unui candidat în alegeri, reprezintă una din cele mai grave sancțiuni și afectarea unui drept fundamental, la alegeri libere și dreptul de a fi ales.

Subsecvent, reclamanta a notat că principiul proporționalității se referă la faptul că măsurile prin care se efectuează o ingerință în drepturile persoanei, ar trebui folosite cu atenție și numai atunci când este cu adevărat urgent. Prin urmare, puterea publică nu ar trebui să intervină în drepturi mai mult decât este necesar. Astfel, principiul proporționalității este adesea denumit „interdicția excesului”. În substanță, principiul proporționalității este un „mijloc de cântărire”, atunci când autoritatea publică intervine prin activitatea administrativă în drepturile persoanei. Or, testul de proporționalitate se realizează pe verticală și cuprinde anumite elemente. Potrivit algoritmului de verificare a proporționalității, testul eșuează și actul administrativ individual este ilegal, dacă cel puțin lipsește un element. În așa fel, o măsură oficială întreprinsă de autoritățile publice este proporțională, dacă are un scop legitim, este potrivită, necesară și rezonabilă.

Așadar, actele contestate, în afară de unele argumente din hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1520 din 30 octombrie 2023, nu atestă examinarea de sine stătătoare a circumstanțelor de fapt la nivelul circumscripției electorale și verificarea temeiniciei sesizărilor organelor de poliție cu contrapunerea faptelor și probelor din localitate și nici audierea contestatarului. Mai mult, în actele administrative contestate,

nu s-a venit cu propria apreciere a motivelor și circumstanțelor, nu s-au verificat circumstanțele în raport cu candidatul anume din localitatea respectivă.

Prin urmare, în opinia reclamantei, actele administrative contestate, contrar art. 118 din Codul administrativ, nu sunt motivate. Iar, încălcările descrise, incertitudinea și netransparența actului administrativ, fac dovada caracterului incert al acestuia. Or, conform art. 119 alin. (1) din Codul administrativ, conținutul unui act administrativ individual trebuie să fie suficient de cert. Caracterul cert, trebuie să denote raționamentul actului administrativ individual emis, astfel, încât dispozitivul să fie rezultatul unui raționament juridic constant, proporțional și previzibil, pe când, la caz, hotărârile Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale nu sunt motivate și suficient de certe, deși prin actul administrativ individual defavorabil s-au aplicat cele mai grave sancțiuni de ordin electoral posibile, și anume: lipsirea de alocații financiare pe un termen de un an și obligarea organelor electorale inferioare de anulare a înregistrării a mai multor candidați la funcții de primar și consilieri din partea Partidului Politic „ȘANSĂ”.

Așadar, reclamanta a subliniat că, prin acest act administrativ este prejudecată grav și i se încalcă drepturile fundamentale la alegeri libere, fiindu-i restrânse drepturile fundamentale de a fi ales și la libera exprimare, este discriminată în raport cu alți concurenți electorali, nu i se asigură condiții echitabile la o campanie electorală în conformitate cu principiile constituționale și Codul electoral.

Mai mult, la baza actului administrativ defavorabil au stat unele sesizări din partea Serviciului de Informații și Securitate și a unor subdiviziuni ale Inspectoratului de Poliție, sesizări care nu sunt bazate pe probe concludente de încălcare a prevederilor legale imputate sau acte juridice definitive și executorii. Or, majoritatea absolută a informațiilor parvenite din partea organelor statului în genere nu au nicio tangență și legătură directă cu concurentul electoral desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ”.

Totodată, sesizarea Serviciului de Informații și Securitate cu privire la faptul că persoane afiliate Partidului Politic „ȘANSĂ”, colectează date personale pentru un proiect de infrastructură viitoare în mai multe localități nu corespund realității. Or, nu a fost adusă nicio probă despre implicarea directă a Partidului Politic „ȘANSĂ”, în aceste acțiuni, care nu au nicio legătură cu alegerile, cu campania electorală, acțiuni care au avut loc cu mult înainte de începerea campaniei electorale. Iar deducțiile Serviciului de Informații și Securitate și Comisiei Electorale Centrale cu privire la implicarea sa, în aceste procese sunt false și abuzive. Exact aceleași falsuri sunt descrise și în sesizările organelor de poliție. Or, nu există nicio probă directă cu privire la implicarea membrilor Partidului Politic „ȘANSĂ” în aceste procese, chiar dacă conducerea partidului a salutat aceste inițiative cu mult timp înainte de campanie.

Astfel, alegațiile cu privire la faptul că candidații Partidului Politic „ȘANSĂ” atrag simpatizanți cu promisiuni de viitor de realizare a unor proiecte de infrastructură sunt ridicole.

De altfel, la dosar nu există anexat niciun act juridic, care ar confirma vreo încălcare de lege în acest sens. Or, în sesizări se pune semnul de egalitate între simpatizanții Partidelor „ȘOR” și „ȘANSĂ”, dar nu au fost aduse probe în acest sens.

În afara de declarații speculative, nu este demonstrată legătura cauzală între aceste acțiuni și concurentul electoral desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ”.

De asemenea, un alt argument din sesizarea Serviciului de Informații și Securitate se referă la contracte de sponsorizare, aprobate de unele consilii locale și un cetățean străin cu privire la unele proiecte de infrastructură de viitor, din nou fiind făcută legătură cu Partidul Politic „ȘANSĂ”, fără nicio probă în acest sens.

Aici, reclamanta a precizat că concurentul electoral Partidul Politic „ȘANSĂ”, nu are nicio legătură juridică sau politică cu aceste contracte și decizii ale organelor publice locale. Iar legătura cauzală este una abuzivă și contrară tuturor circumstanțelor de fapt. Or, Serviciul de Informații și Securitate, nu a anexat nicio probă de implicare directă a reprezentanților Partidului Politic „ȘANSĂ” în calitatea lor de concurenți electorali la aceste acțiuni, care au avut loc până la începerea campaniei electorale.

Prin urmare, sunt aduse acuzații aberante cu privire la faptul că Partidul Politic „ȘANSĂ”, a comandat și nu a achitat materialele de publicitate politică. Or, Comisia Electorală Centrală a încercat în considerentele sale să facă legătura între Partidele „ȘOR” și „ȘANSĂ”, prin enumerarea unor acțiuni consecutive, declarații publice sau anumite postări pe rețelele de socializare, însă nu a explicat care este sfidarea legii sau care norme legale exacte au fost încălcate de către Partidul Politic „ȘANSĂ”, prin anumite declarații publice, care se încadrează perfect în garantarea dreptului la libera exprimare și la libertatea de asociere.

În acest context, în privința relațiilor dintre Partidul Politic „ȘANSĂ” cu tipografia Global Print, reclamanta a menționat că a fost descrisă situația în detaliu în referința depusă la Comisia Electorală Centrală, cu anexarea documentelor. Însă, nu este clar, care este încălcarea legii din partea sa, acțiuni care au avut loc în lunile iulie- august 2023, cu mult timp până la începerea campaniei electorale. Or, Comisia Electorală Centrală analizând atent mesajele de pe rețelele de socializare a constatat un fel de ”sinergie” între Partidele „ȘOR” și „ȘANSĂ”, dar fără a explica care este legătura cauzală directă cu sancțiunea aplicată și care normă legală a fost încălcată în cazul în care reprezentanții Partidului Politic „ȘANSĂ”, salută unele inițiative bune în folosul cetățenilor, în spiritul garantării libertății de expresie.

Astfel, Comisia Electorală Centrală în calitate de organ care urmează să asigure condiții egale ale partidelor la servicii bancare, fiind informată de nenumărate ori despre dificultățile cu care se confruntă, după ce băncile comerciale au refuzat deschiderea contului bancar, în loc să ajute la soluționarea acestei grave probleme în activitatea unui partid, a continuat s-o atace pentru faptul că nu a reflectat în raportul financiar unele materiale publicitare, care nici nu puteau fi reflectate, întrucât din lipsa contului bancar, nu au putut fi achitate.

Prin urmare, reclamanta a apreciat critic concluziile organului electoral, menționând că colectarea semnăturilor pentru susținerea unor proiecte de infrastructură cu mult timp înainte de alegeri reprezintă acțiuni de influențare a alegătorilor și chiar dacă nu există nicio probă directă de implicare a reprezentanților concurentului electoral desemnați de Partidul Politic „ȘANSĂ”, totuși Comisia Electorală Centrală insistă că anume Partidul Politic „ȘANSĂ” a participat la aceste acțiuni, fără a aduce

nicio probă, decât unele deducții subiective realizate prin „metoda presupunerii”. Or, Comisia Electorală Centrală, o acuză pe ea de un fel de transfer de imagine, dar nu indică care norme legale sunt depășite prin susținerea publică, înainte de începerea campaniei electorale a unor proiecte de infrastructură.

În acest context, reclamanta a susținut că, în hotărârea Comisiei Electorale Centrale se invocă acțiuni de corupere a alegătorilor, prin diferite promisiuni și prin falsificarea rapoartelor financiare. Însă, nu este clar cum s-a ajuns la această concluzie, deoarece nu a fost prezentată nicio sentință, niciun act juridic definitiv, prin care să fie confirmate aceste alegații grave din partea Comisiei Electorale Centrale. Or, Comisia Electorală Centrală enumeră unele decizii ale unor consilii locale, care au semnat contracte de sponsorizare cu mult timp înainte de începerea campaniei electorale și face concluzii că aceste contracte de sponsorizare de viitor au legătură directă cu coruperea alegătorilor și cu depășirea plafonului financiar, iar pentru asta se face responsabil anume Partidul Politic „ȘANSĂ”, deoarece, candidații, anterior au promovat public aceste proiecte.

Mai mult, Comisia Electorală Centrală a constatat că sunt elemente de corupere a alegătorilor prin oferirea de promisiuni electorale, însă, nu a descifrat în detaliu cum exact aceste presupuse promisiuni făcute până la campania electorală, se încadrează în componența de infracțiune de corupere a alegătorilor. Or, pentru a exista componență de corupere a alegătorilor trebuie să fie cumulate mai multe condiții: acțiunea trebuie realizată în perioadă electorală de agitație; concurenții electorali trebuie să fie înregistrați; promisiunea sau presupusa ofertă trebuie să fie certă și individualizată către destinatar, adică alegător; oferta trebuie să fie făcută direct în contextul exercitării unui drept electoral; fiecare faptă individualizată trebuie documentată conform normelor procesului penal. Niciunul din aceste elemente importante pentru a constata coruperea alegătorilor nu sunt întrunite. Iar astfel, alegațiile și deducțiile de ordin general sunt efectiv aberante, deoarece Comisia Electorală Centrală nu a adus probe că Partidul Politic „ȘANSĂ” este implicat direct, precum și nu a probat că aceste contracte de sponsorizare au fost aprobate cu scop de a determina alegătorii să voteze la alegeri și anume pentru Partidul Politic „ȘANSĂ”.

Totodată, un alt element grav de șantaj electoral, pe care Comisia Electorală Centrală refuză să-l vadă, sunt declarațiile președintelui Maia Sandu, care este implicată direct în campania de promovare a Partidului „PAS” și care a declarat de nenumărate ori că cei care nu vor vota cu candidații proeuropeni (adică PAS, care are sloganul de baza votează echipa Europa) nu vor primi bani din fonduri europene.

Astfel, reclamanta cataloghează aceste acțiuni ca fiind grave, deoarece sunt implicate instituțiile statului - Președinția și Guvernul, adică resursa administrativă, iar ofertele făcute în context pur electoral sunt ignorate de Comisia Electorală Centrală. Însă, în schimb, unele promisiuni electorale de viitor privind unele proiecte de infrastructură, care nici nu s-au realizat încă, în opinia Comisiei Electorale Centrale, deja este corupere consumată.

Prin urmare, pârâta, a ignorat totalmente argumentele menționate în referințele depuse la Comisia Electorală Centrală și explicațiile reprezentantului împuternicit.

Mai mult, organul electoral investit cu competență materială de examinare a sesizărilor, în procesul adoptării actului administrativ individual defavorabil contestat, a omis unele principii ale examinării oricărei proceduri în fața unei autorități cu drept de decizie, producătoare de efecte juridice - principiul disponibilității și principiul egalității armelor, elemente esențiale ale dreptului la un proces echitabil. Or, adoptarea unei hotărâri, fără a se lua în calcul argumentele prezentate în referință de către Partidul Politic „ȘANSĂ”, în condițiile în care procedura de examinare a sesizărilor a plasat-o într-o situație net dezavantajoasă în raport cu adversarii săi, reprezintă un tratament discriminatoriu, inequitabil al concurenților electorali.

În context, reclamanta a notat că deși Partidul Politic „ȘANSĂ” a depus mai multe referințe, iar apoi au fost aduse unele explicații în ședință, Comisia Electorală Centrală nu a combătut în hotărârea contestată argumentele și probele prezentate, decât prin alegații formale că apreciază critic opinia adusă. Astfel, prin aceasta, organul electoral a sfidat prevederile Regulamentului Comisiei Electorale Centrale cu privire la examinarea contestațiilor, întrucât Comisia Electorală Centrală nu a reflectat integral opinia Partidului Politic „ȘANSĂ”, nu a explicat respingerea argumentelor și probelor acestuia, având o atitudine părtinitoare la soluționarea sesizărilor, fapt ce denotă ilegalitatea actului administrativ.

Subsecvent, reclamanta a punctat că Comisia Electorală Centrală a conchis că ea este vinovată de încălcarea prevederilor art. 54 alin. (6) lit. a) din Codul electoral - coruperea alegătorilor, iar sancțiunea - anularea înregistrării, făcând trimitere în argumentele sale la hotărârea Curții Constituționale cu privire la declararea neconstituționalității Partidului Politic „ȘOR”, însă fără a proba cert legătura causală cu alegațiile aduse Partidului Politic „ȘANSĂ”, decât prin deducții și presupuneri subiective și în baza unor informații false și manipulatorii din partea unor autorități de stat aflate direct sub control administrativ și politic al unui concurent electoral.

Astfel, reclamanta a catalogat aprecierile și constatările Comisiei Electorale Centrale ca fiind total ilegale și contrare circumstanțelor de fapt ale speței. Or, ultima a dat dovadă de abuz fără precedent, părtinire și rea credință față de un singur concurent electoral - Partidul Politic „ȘANSĂ”.

Prin urmare, acuzațiile de corupere și de depășire a plafonului mijloacelor financiare sunt nejustificate și neprobate, întrucât legătura causală dintre Partidul Politic „ȘOR”, unele proiecte de infrastructură inițiate cu mult timp înainte de perioada electorală, nu au nicio atribuție cu Partidul Politic „ȘANSĂ” și candidații săi. Or, faptul că unii reprezentanți ai partidului au susținut public aceste inițiative înainte de campanie sau au promis după alegeri că vor realiza astfel de proiecte sunt perfect legale și nu constituie o abatere electorală. Însă, Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale nu a adus niciun argument, care norme legale au fost sfidate, nu au fost aduse ca probe niciun act juridic definitiv, care ar fi constatat implicarea directă a candidaților reclamantului la cele invocate.

Mai mult, Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale, nu a demonstrat aplicarea prevederilor art. 54 alin. (6) lit. a) din Codul electoral. Nu au fost probate cu nimic - oferirea de bani, bunuri, alte foloase în scopul determinării alegătorilor să își

exercite drepturile electorale. Iar legătura cauzală cu unele contracte de sponsorizare încheiate de administrațiile publice locale nu au nicio tangență cu procesul electoral și aceste acțiuni nu pot fi încadrate la această normă legală. Or, nu există niciun element constitutiv al acestei restricții.

În continuare, referitor la depășirea folosirii fondurilor financiare și materiale nedeclarate mai mult de 1% raportat la plafonul mijloacelor ce pot fi transferate în contul fondului electoral sau cel destinat grupului de inițiativă și depășirea plafonului fondului electoral sau al celui destinat grupului de inițiativă, reclamanta a relevat că candidații Partidului Politic „ȘANSĂ”, nu au folosit fonduri nedeclarate. Contractele de sponsorizare menționate țin de o realizare de viitor, deoarece nu sunt proiecte deja în realizare și cu bani intrați în cont și au fost aprobate de organele publice locale și nu de concurentul electoral „ȘANSĂ”, iar legătura cauzală și deducția de legătură cauzală doar din considerentul că unii reprezentanți undeva au susținut așa proiecte, este una total abuzivă și ilegală. Or, anularea înregistrării este cea mai dură sancțiune electorală. Interpretarea și aplicarea prevederilor art. 102 alin (5) trebuie să fie certă și accesibilă. Aceste norme se interpretează strict conform conținutului său și nu pot fi deduse și interpretate reieșind din propriile presupuneri ale unor realități. În caz contrar suntem în fața unei discreții arbitrare inadmisibile din partea unei autorități publice.

De altfel, invocând dispozițiile art. 21 și 28 din Codul administrativ, reclamanta a susținut că, unul din principiile generale ale activității autorității publice este principiul legalității, conform căruia autoritățile publice trebuie să acționeze în conformitate cu legea. Procedura administrativă trebuie să se realizeze conform scopului. Or, chiar dacă prin actul administrativ unde se manifestă puterea discreționară se referă la aspectele care, într-un cadru legal, conferă autorității publice, la caz, Comisiei Electorale Centrale o anumită libertate de decizie, acest lucru nu presupune în niciun caz devierea de la litera legii. Or, decizia luată în mod discreționar, trebuie să fie una optimă, să corespundă finalității actului, sensului legislației în vigoare, principiilor generale ale dreptului intern și internațional, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, deci să corespundă scopului urmărit, care alcătuiește esența „dreptului discreționar”, a cărui realizare se efectuează cu respectarea principiilor legalității, oportunității și a echității.

Referitor la încălcarea unor drepturi fundamentale prin actul administrativ contestat, reclamanta a indicat că, conform art. 38 din Constituția Republicii Moldova, voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii. Dreptul la alegeri libere este garantat și de art. 3 protocolul I al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Iar conform art. 2 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova. Această suveranitate este exercitată prin alegeri libere. Odată ce o bună parte din cetățeni sunt eliminați abuziv din dreptul de a candida, atunci o parte din popor este limitat în dreptul de a alege și exercita partea de suveranitate națională, deoarece există o probabilitate mare ca cei pentru care alegătorii au dorit să voteze să fie excluși din procesul electoral. Fiecare alegător trebuie să aibă

posibilitatea ca votul său să influențeze alcătuirea corpului legislativ, în caz contrar ar rămâne fără fond dreptul de vot, procesul electoral și în cele din urmă, ordinea democratică în sine (Riza și alții împotriva Bulgariei, pct. 148). Totodată, dreptul de vot, fiind un drept fundamental, conform art.4 din Constituția Republicii Moldova, urmează a fi interpretat și aplicat inclusiv prin raportare la garanțiile instituite în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția europeană și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stabilesc că voința poporului este baza puterii de stat.

Astfel, reclamanta a subliniat că actul contestat contravine standardelor și recomandărilor unanim recunoscute, aprobate de Comisia de la Veneția în Codul bunelor practici în materie electorală din 2002.

În aceeași ordine de idei, suspendarea drepturilor electorale trebuie să se bazeze pe recunoașterea incapacității mintale sau condamnarea la privațiune de libertate prin hotărâre definitivă a instanței de judecată pentru comiterea unor infracțiuni grave. Or, suspendarea drepturilor politice sau constatarea incapacității mintale poate fi impusă numai prin hotărârea specială a instanței de judecată.

La caz, prin actul contestat, pârâtul, a sancționat-o pentru fapte care nu au nicio legătură causală cu alegerile propriu-zise, în unele cazuri fiindu-i atribuite fapte și acțiuni, care nu au nicio legătură cu aceasta, iar în altele este sancționată pentru că a făcut unele promisiuni electorale care le va îndeplini în viitor, dacă va fi aleasă.

Prin urmare, reclamanta a conchis că, la caz, autoritatea pârâtă a sfidat principiile constituționale cu privire la proporționalitatea restrângerii unui drept fundamental și neafectarea substanței dreptului. Or, prin sancțiunea dispusă de către pârât, hotărârea Comisiei Electorale Centrale contestată reprezintă o ingerință disproporționată în substanța dreptului de a fi ales, drept garantat de legea fundamentală și de Convenția Europeană.

În final, reclamanta a enunțat că, autoritatea pârâtă a admis grave erori la aprecierea circumstanțelor prezentei spețe, contare situației de fapt. Or, autoritatea pârâtă a dat dovadă de părtinire, rea-credință, arbitrariu și activitate discreționară la adoptarea actului. Iar legătura causală între constatările făcute și situația de fapt sunt contradictorii și nu sunt probate. Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale a dat dovadă de subiectivism total la aprecierea normelor legale și metodelor folosite la procedura administrativă. Mai mult, Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale absolut abuziv și ilegal a acceptat acuzația de corupere a alegătorilor și finanțare din surse nedeclarate, fără probe și acte justificative. Iar prin executarea unei indicații de la Comisia Electorală Centrală, să fie anulată înregistrarea candidaților Partidului Politic „ȘANSĂ”, pârâtul a admis violarea dreptului fundamental la alegeri libere și dreptul de a fi ales, sfidând în acest sens normele constituționale și jurisprudența CEDO.

Așadar, având în vedere cele enunțate, Lilia Antoci, candidat la funcția de primar, desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ” a solicitat constatarea nulității și anularea Hotărârii Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17 nr.26 din 01 noiembrie 2023 cu privire la anularea înregistrării listei de candidați la funcția de consilier în Consiliul s. Merenii Noi, desemnat de către Partidul Politic

„ȘANSĂ”, a Hotărârii Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17 nr. 25 din 01 noiembrie 2023 cu privire la anularea înregistrării dnei Lilia Antoci la funcția de primar al s. Merenii Noi, desemnată de către Partidul Politic „ȘANSĂ” cu restabilirea integrală a tuturor drepturilor electorale ale candidatului la funcția de primar, la fel și a Hotărârii Consiliului Electoral de Circumscripție Electorală r-le Anenii Noi nr. 4, nr. 19/1 din 03 noiembrie 2023.

Prin hotărârea din 04 noiembrie 2023 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central, cererea de chemare în judecată depusă de Lilia Antoci s-a respins ca neîntemeiată (f.d. 85-95, Vol.I).

La 07 noiembrie 2023, Lilia Antoci, candidat la funcția de primar, desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ”, a depus apel motivat împotriva hotărârii din 04 noiembrie 2023 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere a contestației, cu constatarea încălcării drepturilor sale electorale (f.d. 99-128, Vol.I).

Prin decizia din 09 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul depus de Lilia Antoci împotriva hotărârii din 04 noiembrie 2023 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central (f.d. 225-245, Vol.II).

Pentru a decide astfel, Curtea de Apel Chișinău, invocând prevederile Codului administrativ, dispozițiile art.1, 15, 16 alin. (2) lit. f) subpct. 1)-4), alin. (2<sup>1</sup>)-(2<sup>4</sup>), art. 17 alin. (1)-(4), art. 18, art. 91 alin. (2), (2<sup>1</sup>), (3), (3<sup>1</sup>), (4), art.98 alin. (1) pct. 1) și alin. (4), art. 99 alin. (4), art.102 alin. (5) ale Codului electoral, pct.1.1 și 2 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale nr.86 din 04 octombrie 2023, precum și reieșind din materialele cauzei, dar și argumentelor participanților la proces, a conchis asupra legalității soluției primei instanțe privind netemeinicia acțiunii înaintate de către Lilia Antoci. Or, prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale din 30 octombrie 2023, a fost constatată încălcarea de către Partidul Politic „ȘANSĂ” a art. 54 alin. (5)-(6) din Codul electoral, sub aspectul modului de finanțare a campaniei electorale.

Astfel, instanța de apel a reținut că Comisia Electorală Centrală a constatat elemente de corupere a alegătorilor, prin oferirea și promisiunea de a oferi alegătorilor foloase din alte acțiuni de binefacere în scopul determinării acestora de a-și exercita drepturile electorale, utilizarea în campania electorală a mijloacelor financiare, altele decât din contul cu mențiunea „Fond electoral”, depășirea plafonului fondului electoral și folosirea fondurilor financiare și materiale nedeclarate, acțiuni pasibile de sancțiunea sub formă de anulare a înregistrării concurentului electoral...”.

Subsecvent, reținând constatările Curții Constituționale din pct.100 a Hotărârii nr.10 din 19 iunie 2023, și anume ”... *Este adevărat că partidul politic acționează prin membrii săi, prin persoanele care îl conduc și prin simpatizanții săi, însă nu toate acțiunile acestor persoane pot fi atribuite partidului. În acest sens, pentru a atribui partidului un comportament al membrilor săi, este necesar să se stabilească dacă partidul a întreprins vreo acțiune pentru a influența comportamentul membrului, susținător sau lider, dacă comportamentul reflectă în mod clar voința politică a partidului și dacă partidul își asumă comportamentul respectiv.*”, instanța de apel a conchis că Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale s. Merenii Noi nr. 4/17 și

Consiliul Electoral de Circumscripție Electorală r-le Anenii Noi nr. 4, la adoptarea hotărârilor contestate, au respectat principiul legalității, egalității de tratament, a bunei - credințe, eficienței, proporționalității, motivării, comprehensibilității și transparența acțiunilor autorităților publice, comunicării și audierii în cadrul procedurii administrative, care sunt reglementate în Codul administrativ. Iar apelanta nu a prezentat contraprobe ce ar demonstra netemeinicia hotărârilor contestate și normele de drept pe care își întemeiază poziția, respectiv instanța de fond just a considerat întemeiată decizia autorității. Or, conform art. 96 alin. (1) din Codul electoral, fiecare contestatar probează faptele pe care își întemeiază pretențiile formulate și este responsabil de veridicitatea și calitatea probelor prezentate.

De altfel, Curtea de Apel Chișinău a catalogat ca fiind declarativ argumentul apelantei precum că, nu a fost invitată, nu a avut posibilitate de a da explicații, să fie audiată și efectiv, să beneficieze de dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare nici la o etapă a procesului, ceea ce reprezintă o gravă încălcare a procedurii și eludarea normelor imperative ale Codului administrativ, cu privire la efectuarea unei proceduri administrative. Or, la 03 noiembrie 2023, la Consiliul Electoral al Circumscripției Electorale Anenii Noi nr.4 a avut loc ședința publică de examinare a contestației candidatului la funcția de primar din partea Partidului Politic „ȘANSA” la alegerile locale din 05 noiembrie 2023, la care a fost invitată Lilia Antoci, oferindu-se astfel posibilitatea de a se expune în ședință publică.

Complementar, invocând dispozițiile art. 118 din Codul administrativ, instanța de apel a reținut ca fiind justă concluzia primei instanțe că actele administrative contestate, sunt motivate în conformitate cu normele legale. În conținutul lor, fiind indicate argumentele, care sunt bazate pe o cercetare amplă a materialelor cauzei și a probelor acumulate în raport cu poziția părților în procedura administrativă.

În continuare, la argumentul reclamantei/apelante precum că, prin hotărârea contestată i se încalcă un drept fundamental – dreptul de a fi ales, instanța de apel a notat că dreptul de a candida este inerent noțiunii de regim cu adevărat democratic, însă controlul exercitat de Curte în legătură cu acest aspect al art. 3 din Protocolul nr.1 este totuși mai puțin strict decât în privința limitării dreptului de vot, controlul de proporționalitate este mai limitat. Or, statele beneficiază de o marjă de apreciere mai largă în ceea ce privește aspectul „pasiv”.

Astfel, în cazul limitărilor aplicate dreptului de a candida la alegeri, protejarea ordinii democratice este unul dintre scopurile compatibile cu principiul statului de drept și obiectivele generale ale convenției. Iar în conformitate cu art. 38 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii. Or, așa cum prevede art. 54 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, exercițiul drepturilor și al libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor „prevăzute de lege”. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile (a se vedea HCC nr. 9 din 11 aprilie 2023, § 66 și jurisprudența citată acolo).

De asemenea, instanța de apel a remarcat că în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, consacră un

principiu fundamental într-un regim politic cu adevărat democratic și are o importanță fundamentală în sistemul Convenției. Rolul statului, în calitate de ultim garant al pluralismului, implică adoptarea de măsuri pentru a organiza alegerile democratice în condiții care asigură libera exprimare a opiniei poporului privind alegerea corpului legislativ (*Özgürlük ve Dayanışma Partisi (Ödp) v. Turcia*, 10 mai 2012, § 27; *Bakirdzi și E.C. v. Ungaria*, 10 noiembrie 2022, § 42).

Or, chiar și drepturile garantate de art. 3 nu sunt absolute. Există loc de „limitări implicite”, iar statele contractante trebuie să dispună de o marjă largă de apreciere în această materie (*Labita v. Italia [MC]*, 6 aprilie 2000, § 201; *Vito Sante Santoro v. Italia*, 1 iulie 2004, § 54). Astfel, dacă dreptul de a candida nu este absolut, limitările implicite care pot face obiectul său nu trebuie să-l reducă până aduc atingere esenței sale și nici să-l priveze de efectivitatea sa. Astfel de limitări trebuie să fie conforme cu statul de drept și să fie însoțite de suficiente garanții pentru a evita arbitrarul (*Ofensiva Tinerilor v. România*, 15 decembrie 2015, § 52). De asemenea, limitarea trebuie să urmărească realizarea unui scop legitim și să utilizeze mijloace care nu sunt disproporționate (*Kalda v. Estonia (nr. 2)*, 6 decembrie 2022, § 40).

La fel, instanța de apel a menționat că, conform jurisprudenței Curții Europene, dreptul de a candida la alegerile legislative poate fi supus unor cerințe mai stricte decât dreptul de vot. Așadar, dacă în cazul dreptului de a candida pot fi stabilite cerințe mai stricte decât în cazul dreptului de vot, atunci standardele care trebuie aplicate pentru a stabili conformitatea cu art. 3 din Protocolul nr. 1, *per a contrario*, trebuie considerate mai puțin stricte. În consecință, abordarea adoptată de Curtea Europeană cu privire la dispozițiile legale care privesc o persoană sau un grup de persoane de dreptul de vot se concentrează, în esență, pe două criterii: pe de o parte, absența arbitrarului sau lipsa de proporționalitate și, pe de altă parte, dacă restricția a prejudiciat libera exprimare a opiniei oamenilor. Procedând astfel, Curtea Europeană de fiecare dată reafirmă marja largă de apreciere de care se bucură statele contractante. În plus, evidențiază necesitatea de a evalua orice legislație electorală în lumina evoluțiilor politice din țara respectivă, ceea ce implică faptul că caracteristicile inacceptabile într-un sistem pot fi justificate în alt sistem (a se vedea *Adamsons v. Letonia din 24 iunie 2008*, § 111 și *jurisprudența citată acolo*).

Finalmente, instanța ierarhic inferioară a reiterat concluzia instanței de fond că, odată stabilită netemeinicia pretenției reclamantei cu referire la anularea actului administrativ, cerința subsecventă primei pretenții, cu privire la restabilirea integrală a tuturor drepturilor electorale ale Liliei Antoci, în calitate de candidată la funcția de primar al s. Mereni Noi, r-nul Anenii Noi, din partea Partidului Politic „ȘANSĂ”, este neîntemeiată.

De altfel, instanța ierarhic inferioară a notat că prima instanța a examinat cauza sub toate aspectele, stabilind cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt, caracteristicile raportului juridic litigios, legea materială ce guvernează raportul juridic, creând participanților la proces, condiții obiective și echitabile, pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt ce se încadrează în asigurarea părților cu dreptul la un proces echitabil, garantat și asigurat prin art.6 CEDO.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, prima instanță a elucidat pe deplin toate circumstanțele cauzei, a apreciat obiectiv și sub toate aspectele probele administrate la dosar, adoptând o hotărâre legală și întemeiată, aplicând și interpretând corect normele legale, iar cererea de apel declarată de către Lilia Antoci, este neîntemeiată, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul declarat de Lilia Antoci împotriva hotărârii din 04 noiembrie 2023 a Judecătoriei Anenii Noi, sediul Central.

La 13 noiembrie 2023, Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSA” a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 09 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere a contestației, cu constatarea încălcării drepturilor sale electorale și restabilirea integrală a acestora.

Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSA” și-a întemeiat cererea de recurs pe dispozițiile art. 6, 10, 11, 3 protocolul 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art.1, 2, 32, 38 și 41 din Constituția Republicii Moldova, art.10 alin.(1), art.17, art.20, art. 172, art.189, art.191 alin. (3), art.206 alin.(1) lit.a), art.244-248 din Codul administrativ și art.18, 56, 58, 70, 72, 90-101 ale Codului electoral, reiterând circumstanțele de fapt și de drept invocate în cererea de chemare în judecată și apel.

Conform art. 95 alin. (1) și (8) din Codul electoral, în perioada electorală, termenul general de depunere a contestațiilor este de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărârea.

Înaintarea acțiunilor în contencios administrativ, precum și exercitarea căilor de atac împotriva actelor judecătorești se efectuează în termenul stabilit la alin.(1).

Din materialele cauzei rezultă că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat public decizia contestată la 09 noiembrie 2023 și a notificat, prin e-mail, participanților la proces, dispozitivul deciziei la 10 noiembrie 2023, ora 14:27, iar decizia motivată la 12 noiembrie 2023, ora 18:46, fapte confirmate prin extrasele din poșta electronică anexate la dosar (f.d. 246-247, Vol. I).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă la 13 noiembrie 2023, prin intermediul oficiului poștal (f.d. 1-37, vol. II).

Examinând temeiurile invocate în recursul depus de Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSA”, în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție îl consideră inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 245<sup>1</sup> alin. (1) și (3) din Codul administrativ, recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

- b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;
- c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;
- d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;
- e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;
- f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin. (1) lit. d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.

În sensul art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

Alineatul (2) al aceluiași articol statuează la lit. a<sup>1</sup>) că, recursul se declară inadmisibil în special când nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245<sup>1</sup>.

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase. Astfel, normele precitate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că motivele de casare, invocate în recurs de către Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ”, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245<sup>1</sup> din Codul administrativ, deoarece se referă la dezacordul recurentei cu soluția pronunțată de către Curtea de Apel Chișinău și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea

eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul depus de Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSA”, conține obiecții de fapt și de drept similare celor expuse în cererea de chemare în judecată și cererea de apel, care au fost analizate de către prima instanță și Curtea de Apel Chișinău, fiind apreciate corespunzător.

În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentei la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în instanța de apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii/deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245<sup>1</sup> din Codul administrativ. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Recursul nu se poate limita la o simplă copiere a cererii de chemare în judecată și de apel, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel Chișinău și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici, cu indicarea temeiului de drept, în care acestea s-ar încadra.

Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea pretins argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ”.

Conform art. 98 alin. (1) pct. 4) din Codul electoral și în conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție  
d i s p u n e:

Recursul depus Lilia Antoci, candidat la funcția de primar desemnat de Partidul Politic „ȘANSĂ” se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,  
judecătorul

Ion Malanciuc

judecătorii

Oxana Parfeni

Diana Stănilă